

Storkyro socken.

Undersökning av brandgravar från folkvandrings-tiden i Pekkila gårds mark i Palo by i juni 1920.

Fyndstället på Pekkila, där i april 1920 några vapen och redskap från slutet av folkvandringstiden blivit hittade (jfr Mus. inv. 7703: 1-11), har redan blivit beskrivet av dr S. Pälssi i reseberättelse, som åtföljes av plantekning (och fotografier) och där även en redogörelse för fyndomständigheterna ingår. Dr Pälssi hade i maj 1920, några veckor efter det fyndet gjorts, begivit sig till Pekkila för att tillvarata de funna fornsakerna och eventuellt göra utgrävningar. Hans arbete på fyndplatsen inskränkte sig dock huvudsakligen till att rita den redan nämnda kartan. Grävningar utfördes av honom i mycket liten omfattning på två ställen, nämligen omedelbart inviel fyndstället i sydöstra hörnummet av Eino Pekkineus underbyggnad varande hus samt utanför husets norra långsida (jfr. Mus. inv. 7703: 12-18). De avslutades så snart, emedan golvasarna i hörnummet försvårade grävningarna och dessa icke heller fingo utsträckas ända till husväggen för att icke rubba stenfoten. Då fyndets intressanta innehåll likväl ansågs kräva en noggrannare och mera omfattande undersökning av fyndplatsen, åtog jag mig att utföra denna på min tjänstresa i juni 1920.

Då jag den 11 juni anlände till Pekkila, höll arbetarna på med takresningen. Golvet var till all lycka icke lagt ännu. Jag var således ännu i till-

fälle att gräva innanför huset, ehuru detta var för-
enat med stora svårigheter, dels av de redan av
dr Pälvi framhållna skälen, dels emedan ägaren
icke tillät mig att låta fora bort den uppgräv-
da jorden. Denna måste läggas upp i högar längs med
rummens väggar och grävningen måste utföras delvis
under golvararna i mycket obehövliga ställningar.
Från taket nedfallande brädstämper, spikklädor
m.m. bidrogs icke till att göra arbetet angenä-
mare.

Grävningarna börjades i nybyggnadens nordöstra
hörnrum. Inom det område, som nu upptages av detta
rum hade vid grundgrävningsarbetet hittats ett an-
tal klinknaglar, vilka dock hade kastats bort som
värdelösa. I rummets sydvästra hörn hade grunden
lagts till en eldstad och den uppgrävda jorden
kastats åt sidan.

Rummets dimensioner voro 4,50 m x 4,60 m, dess yta
var således 20,7 m². Av denna yta måste dock av
redan angivna skäl en 70-80 cm bred rand längs
väggarna lämnas oundersökt, så att grävningss-
området därigenom kom att omfatta blott 3,15 m
x 3,25 m eller ungefär 10,2 m². Undersökningen
börjades i rummets västra del. Redan i den vid bygg-
nadsarbetena omgrävda och på det ursprungliga kul-
turlagret kastade jorden hittades dels under grävning,
dels vid sällning ett antal klinknaglar och
något litet brända ben (Mus. inv. 7729:1). I själ-
va kulturlagret, som utgjordes av mycket svart
jord och var ca 20-25 cm mäktigt fanns ett par
medelstora stenar, som bildade en gles steulägg-
ning. Under kulturlagret låg orörd leijord.

Mellan och under stenarna hittades ytterligare hela och fragmentariska klinknaglar, några brända bensmutor samt (vid punkt 2 på kartan) ett litet beslag av brons (7729:2) och (vid 3) en kniv (7729:3).

Den ursprungliga marken slutade här sakta från väster ~~mot~~ ^{till} öster, mot rummets mitt.

Dir-mitt i rummet påträffades slutligen en gravanläggning av stort intresse. Under en stentäckning av 1-3 varv stenar, av vilka de största voro allt av ett hästhovuds storlek, de flesta dock betydligt mindre, lägo inom ett område av ungefär 0,94 m längd och 0,75 m största bredd vapen, redskap och smycken i flere varv uppstaplade på varandra. I Kulturbjorden, som omgäfvat dessa saker, hittades, utan ordning kringströdda, brända bensmutor, liksom i jämförelsevis ringa mängd, nämligen ungefär 120 gr. De funna föremålen uppräknas här icke i den ordning de blevo framgrävda, utan i den ordning, ^{i vilken} ~~som~~ de att domas av deras läge blivit nedlagda i graven.

a. Underst lägo vapen: 3 pilspetsar med tånge, (7729:80, 81 och 108), den ena av dem (108) med tudelad spets, en spjutspets med lång hälk och smalt blad (77) samt över den sistnämnda - ett på tre ställen omböjt svärd med fäste av brons, av vilket dock endast kavlen är i behåll, medan knappen och de båda hjälterna saknas (78). På svärdet lägo en lång järnsax (76), ett stekspett (?) med genombruten skaftdel (75) och ett s. k. pickskäp av järn med lång hälk (74).

b. Omedelbart öster om sistnämnda föremål lägo ungefär i jämn höjd med svärdet dels på, dels bredvid

varandra, räknade från norr till söder, följande saker:
flere bitar av en järngryta⁽¹⁰⁾ (lägs något djupare), en sköld
buckla av järn (49), vars ihälighet var fylld med brända
benamulor och en mängd mindre föremål av brons och järn
(såsom 2 röljor (50, 52), flere rembeslag, bland dem ett par be-
lagda med pressat bronsbleck (60, 61) med djurornamentik i stil
II, två hertänger av brons (69, 70), ett rävanformigt randbeslag
av brons (71) till slide, 12 små spikar med halvklotformigt
huvud (59) m. m.) vidare ett fragment av en svärdskaule
av brons (88), en yxa (73), en pilepets med en hulling (93),
en fragmentarisk rölja (94), ett djurhuvudformigt bronsbe-
slag (95), ett torklost halster av järn, vars långa omböjda
skaft stod vinkelrätt mot klorna (46, 47), en klinknagel
(48), 2 halvklotformiga med omväntkonisk toppknapp prydda
bronsbeslag till betschemmar (102, 103 - lägs under halstret)
samt - ett litet stycke ytterligare åt öster - ett hopböjt
betsel med 5 stycken rektangulära rembeslag, belagda med
pressat bronsbleck i stil II (100).

c) Över betalet låg en skramasax (8), vars avbrutna
spets (10) hittades ett litet stycke åt öster. Över halstret
yxa och sköldbucklan hade lagts en ^{några} ~~många~~ stora och
tunna järnskivor^(36, 37), av vilka de flesta, om icke alla äro
delar av en stor järngryta, medan några måhända (?)
ha hört till en järnkark av Vendeltyp, till vilken nå-
gra här nedan omnämnda bronsbeslag torde ha hört. Mel-
lan dessa skivor och skramasaxen hittades ett hjul-
formigt hängsmycke av brons av baltisk typ (6) samt
ytterligare ett par rektangulära med bronsbleck belag-
da järnbeslag (38, 39), sannolikt hörande till betalet.
Ett stycke åt norr från järnskivorna låg en del min-
dre föremål av brons och järn, såsom en fragmentarisk
rölja (14), ett fragment av ett knivfäste^{av brons} (7), rester av en ring-

.nål av baltisk typ,⁽²²⁾ till vilken utom det ovan omnämnda hjulförmiga hängsmycket och den liksåledes omtalade ena härtängen även en rektangulär, med en bronskiva⁽²³⁾ belagd järnskiva⁽²⁴⁾ med vidhängande bronsring (jfr. fotograf. och avbildning [rekonstruktion] i Katalogen) har hört, ett med bronsbleck belagt fragmentariskt öronskydd⁽²¹⁾ ~~från~~ från en kask^(?), en järnkrokt⁽²⁶⁾ och olika järnbeslag^(17, 27-29).

d. Närmast väster om dessa saker och delvis över den förutnämnda gruppen (a) av vapen och redskap låg järnkanken⁽¹⁰⁾ till grytan, en lie⁽¹⁸⁾ och några små bronsbeslag, bland dem ett fragmentariskt fågelhuvudformigt beslag⁽¹⁹⁾, som sannolikt bildat fortsättningen till kammen på en hjälm.

e. På längre avstånd från dessa under a-d uppräknade, i stort sett en enda hög bildande föremålen hittades ännu ett par beslag^(5, 109) och några klinknaglar⁽¹³⁰⁾ samt några lerkälsbitar⁽¹³⁴⁾.

Järnsakerna voro mycket angripna av rost och även bronsföremålen mycket ärgiga. Metallföremålens dåliga tillstånd sammanhänger säkert till en del därmed att gårdens gamla vid nybyggnadens uppförande nedrivna bastu hade stått just på gravröset. Det titt och ofta över marken utstjälpna badvattnet hade rippat genom det övre jordlagret och trängt ned ^{ändå} till gravgolset. Sannolikt hade vid bastuens uppförande de översta stenslagen i röset blivit bestgrivda, varigenom vattnets förstörande inverkan yttermera ökades. - Till bastun har säkert hört en äldre domlig S-formig nyckel, som hittades i rummets sydöstra del i det övre jordlagret.

Sedan det nordöstra hörnrummet blivit så grundligt undersökt, som omständigheterna tillåte, kom terren

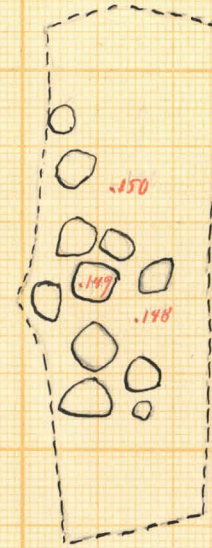
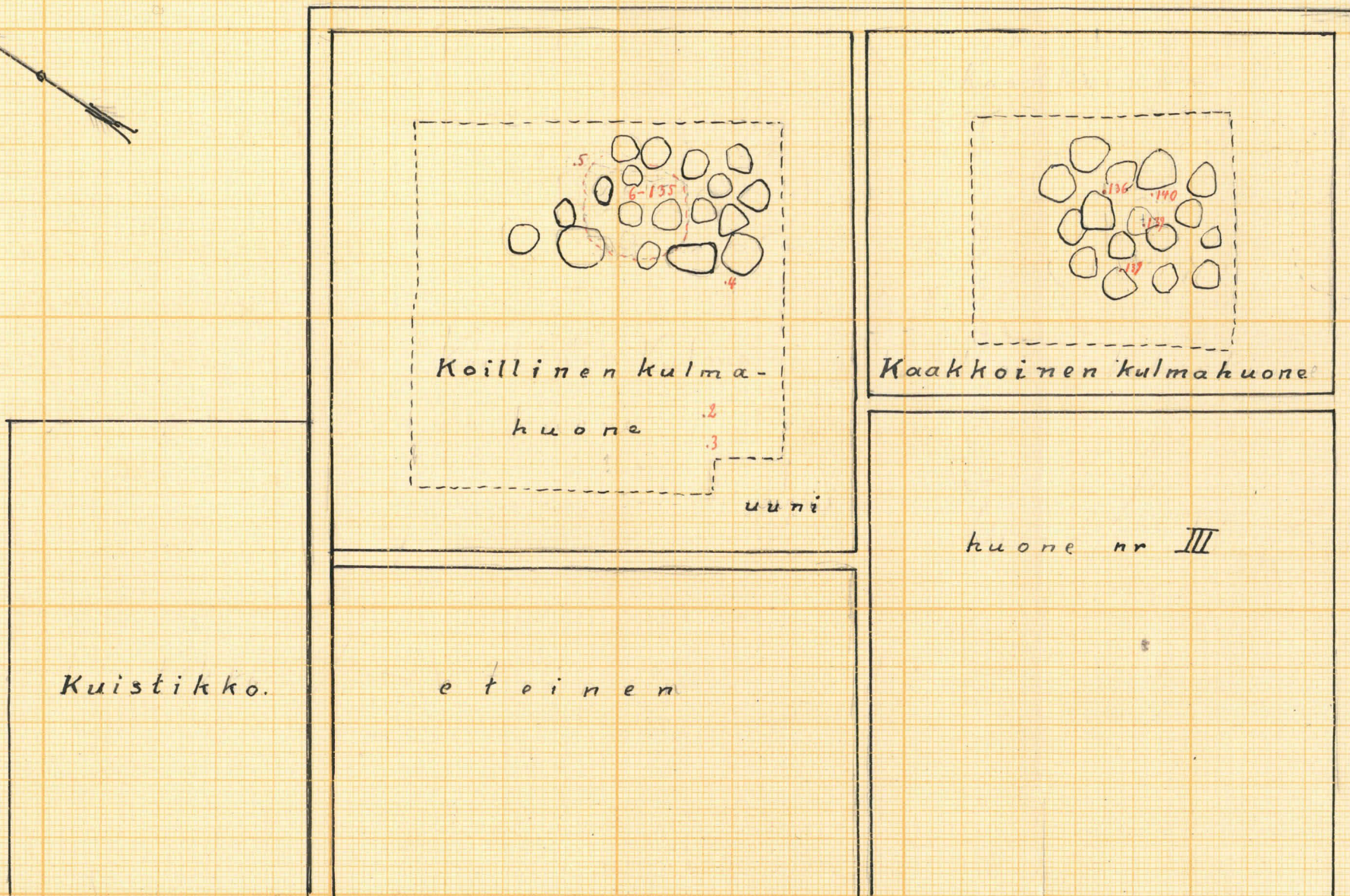
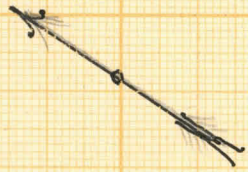
till sydöstra hörnrummet. I detta rum östra hörn
~~och~~ hade under södra fönstret ~~hade~~ vid grundgrävning det
första fyndet (Mus. inv. 7703: 2-11) blivit anträffat
och här hade dr Pälvi vid letandet i jorden hittat
några spikar. Rummet var 4 m långt och 3,15 m brett,
arealen utgjorde således 12,60 m². Av denna yta kunde
av sedan angivna skäl blott 4,10 m² i rummets mitt
bliva undersökta. Större delen av detta område hade
nybarligen hört till samma grav, i vilket de nym-
nämnda, till först hittade sakerna legat, ty här fram-
grävdes ett av 2-3 varv större och en mängd mindre
stenar bestående, starkt jordblandat röe. I jorden
mellan och under stenarna hittades brända ben till
~~en~~ sammanlagd vikt av 487 gr samt några mindre föremål,
vilka äro uppräknade i katalogen (7729: 136-146).
och bland vilka må nämnas ett fragment av ett
genombrutet bronsbeslag som Stolpe - Arne, Vendel pl.
X L: 3, 4 och X L III: 8-10.

I det väster om detta rum belägna rummet III
företogs provgrävningar med blott negativt resultat.
Här påträffades icke något kulturlager med fornfynd.
Slutligen undersöktes på slutningen omedelbart
söder om huset nära dess sydöstra hörn ett ca
3,50 m långt och 1,10 m brett område. Under torven
påträffades här ett 35-40 m mäktigt kulturlager,
i vilket medelstora stenar lägo inbäddade. I detta
lager hittades, i områdets mellersta del, ett knivbett,
några nitnaglar, några järnfragment, litet slagp,
ett obränt ben samt 9 st. brända benamulor (7729: 148-
153). Möjligen bildar detta område den södra periferin
till det gravröse, i vars mitt det ovan omtalade första
däpennyndet (7703: 2-11) gjordes. Om så verkligen var

fallet, kunde icke avgöras, emedan en undersökning
av marken mellan området och kersväggen icke fick
företagas. Ställningar och byggnadsbräde, som var upp-
staplat framför nybyggnadens östra sida, omöjliggjorde
grävningar på detta håll.

Helsingfors hösten 1920.

Alfred Sackman.

Isokyrö Palon kylä Pukkisen

Kansanvaellusajan polttohaudaus-
Eino Pukkisen uutisrakennukse-
alla ja sen edustalla.

A. Hackmanin kaivaukset.
v. 1920 (H. M. 7729:2-154).

